کورسی بۆ فرۆشتن … عەلی مەحمود محەمەد

دەوڵەمەندەکان بەشی زۆریان لەو دیو پەردەوە کار دەکەن وەك لۆبی فشاری بەهێز، نایانەوێت راستەوخۆ دەربکەون، کەمایەتیکیشیان بەناوی گەلەوە حوکمە کەن یان رۆڵی ئۆپۆزسیۆن دەگێڕن، بۆ ئەوەی بەرژەوەندی خۆیان بسەپێنن و پارێزگاریش لە هەبووەکانیان بکەن، تا دەزگا حکومیەکان لاواز بن، دەوڵەمەندەکان باشتر دەتوانن پارەکانیان بۆ ئاراستەکردنی سەرجەم دەسەڵاتەکان بەکار بهێنن، بۆ ئەوەی بڕیارەکان لە بەرژەوەندیان دەربچێت، جیاوازییەکان لە نێوان تاکەکانی کۆمەڵگا تەنها سەروەت و سامان و داهات نییە، بگرە دەسەڵاتی سیاسیشە، تا دێت لە بەرز بونەوەدایە لە بەرژەوەندی قارونەکان، تا دێت لە رێگای پارەوە، بە بان پشتی پارەیا، بە پێپلیکانی سەروەت و ساماندا، دەوڵەمەندەکان دەچنە سەر بەرەو ترۆپکی دەسەڵاتداری و هێزیان زیاتر دەبێت، ئەوان نەك حیزب و حکومەت دەکڕن بە پارەکانیان، بگرە دیموکراسیەتیشان لە زووەکەوە کڕیوە لە رێگای رۆڵی پارەکانیان ل□ ه□بژاردنەکانی وڵاتەکانیاندا، لە ئاراستەکردنی حیزب و رێکخراوەکاندا، خەریکە پەراوێزەکەش کۆتایی پێ دەهێنن بۆ گەل، مر□ق ناتوانێت هاوکات خزمەت بە مر□ق و گیرفان بکات، بۆیە سەرجەم چونەتە بەرەی خزمەت بە پارەوە، ئەمڕۆ دەسەڵات لە خزمەتی گیرفانەکانیاندایە، باڵادەستی پارە بەسەر بڕیاری سیاسی و تەواوی جومگەکانی بڕیارداندا رێگرە لە بەردەم هەموو دەستپێشخەریەکی پێشکەوتنخوازانەدا، هەموو ئەو بڕیار و هەنگاوانەی لە خزمەتی مر□ق و لە ئەنجامی قشاری هێزی هەژارانەوە لە دەیەکانی رابردوو بەدەست هاتن، هێزی ئەمرۆی پارە لە گۆڕی دەنێتەوە، گیرفان سەرکەوت بەسەر مرۆڤایەتی لەمڕۆدا.

لە ماوەی رابردوودا 200 کۆنگرێسمانی پارتی دیموکرات لە وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا سکاڵایان کرد، لەوەی ترامپ پۆستەکەی بۆ قازانجی شەخسی بەکار دەهێنێت، وەبەرهێنە چینیەکان لە میوانخانەی فۆرسیزۆنزی هۆنگ کۆنگ کۆبونەوە، بۆ ئەوەی بە نیو ملیۆن دۆلار بەشداری بکەن لە پرۆژەی دروستکردنی دوو باڵاخانە لە هەرێمی نیوجێرسی کە خاوەندارێتی بنەماڵەی جارید کۆشنەری زاوای ترامپە، تاکو مافی مانەوە لە ئەمەریکا بە دەست بهێنن، دەبینین چۆن دەسەڵاتی سیاسی لە پێناو کۆکردنەوەی پارە بەکار دەهێنرێت،

تەنانەت پێشێلی یاساکانی خۆشیان دەکەن، لەولاوە هندۆراسی و (DACA) ەکان کە بە حالمین ناسراون بە کۆمەڵ دەردەکرێن یان بێبەش دەکرێن لە ئیمتیازاتەکانیان، تەنانەت ئەوانەی لە مندالییەوە لە ئەمەریکان، لە بەرامبەردا لە خزمەت بنەماڵەی مافی مانەوە دەبەخشرێت بەوانەی بەرتیل دەدەن، لەمەش خراپتر لە زەواجی دەسەڵات و پارە راوێژکاری ترامپ کیلیان کونوای ریکلامی بۆ بەرهەمی جل و بەرگی ئیفانکا ترامپ کرد لە تەلەفزیۆن، دەبینین راوێژکاری سیاسی رۆڵی نمایشی جلوبەرگی کچی خاوەند شکۆ دەگێڕێت، چۆن لە بەرژەوەندی بنەماڵەی شکۆی پلو پۆستەکانیان دەهێننە خوارەوە، والتەر شوب بەڕێوەبەری بیرۆی رەوشتی حکومەتی ئەمەریکی لە 19ی تەموزی 2017 دەستی لەکار کێشایەوە وەك ناڕەزایەتییەك لە هەمبەر ترامپ کە بەرژەوەندی کەسی و حکومەتی تێکەڵ کردووە، پێشتر ئۆباما سەرۆکی پێشوی ئەمەریکا جاین هارتلی کردە سەفیری وڵاتەکەی لە فەرەنسا وەك پاداشتێك کە خۆی و پیاوەکەی نیوملیۆن دۆلار کۆمەکیان بە هەڵمەتی هەڵبژاردنەکەی کردبووەوە، هیچ ناوونیەك نەماوە لەوەی دەسەڵاتی سیاسی نوێنەرایەتی تەواوی کۆمپانیا گەورەکان دەکەن لە ئەمەریکا، یاسای کەمکردنەوەی باج لەو روانگەیەوەیە، کەمکردنەوەی باج کە ترامپ دەریکرد لە بەرژەوەندی 1%ی کۆمەڵگایە، پاداشت بوو درا پێیان لەبەرامبەر ئەو هەموو پیتاکەی بەخشیان بە هەڵمەتی هەڵبژاردنی ترامپ، کەمکردنەوەی باج بەشیان لە کەی داهات لە 22%ەوە بەرز دەکاتەوە بۆ 23% ، وە 0,01%ی کۆمەڵگاش کە دەوڵەمەندە زەبلاحەکانن بەشیان لە داهات لە 5,1%ەوە بۆ 5,5% بەرز دەکاتەوە، هەر بەم هۆیەشەوەیە 44%ی هاووڵاتیان پێیان وایە گەندەڵی لە کۆشی سپیدایە، 8% زیاتر لە ئەنجومەنی پیران، واتا 36%ی هاووڵاتیان پێیان وایە ئەنجومەنی پیران گەندەڵەو بەیارەکانی لە خزمەت وۆڵ ستریتە، ئەمەو بە پێی راپرسی دەزگای پیوی ئەمەریکی کە ساڵی 2015 ئەنجامدراوە 80%ی هاووڵاتیان متمانەیان بە حکومەتی فیدرالی نییە، هەر ئەمەش وا دەکات دەسەڵاتە سیاسییەکان لە 20 وڵاتە بەهێزەکەی جیهان بەرەو ناسەقامگیری بچێت، ماوەی دەسەڵاتی سەرۆك لەم وڵاتانە لە 6 ساڵی 1946 ەوە دابەزێت بۆ 3,7ساڵ لە ئەستادا" التغلب على قصر النقر الديمقراگی-Dambisa Moyo " .

پەرلەمانەکان کە بەرهەمی هەڵبژاردنە ناهاوسەنگەکانن، لەبی فشار بوونی هەیە، بۆ داکۆکی لە بەرژەوەندییە ئابورییەکان، پاراستنی بەرژەوەندی ئەوانەی بەخششە زەرو زەبەنەکانیان پێشکەش کردووە بە ئاشکرا یان لە تاریکیدا، ئەمەش وای کردووە شەفافیەت لە داهاتی پەرلەمانتارانەدا نەبێت، زۆر لە پەرلەمانتاران بە وشە

ئاگراویەکانیان شەڕی کۆمپانیاکان بە وەکالەت لەناو هۆڵی پەرلەمان و بەناوی نوێنەرایەتی گەلەوە بکەن, بەرگی گەل بە شەڕی کۆمپانیاکانەوە بنێن, لە هەندێك وڵات پەرلەمانتار بە ئاشکرا ئەم بەرگە لەبەر دەکات, لە سویسرا بە پێی یاسا, پەرلەمانتار بۆی هەیە لە پاڵ کاری سیاسی کارێکی دیکەش بکات, بەمەش دەبێتە بەشێك لە بەرژەوەندی ئابووری و نوێنەرایەتی کۆمپانیاکان یان لە ئەنجومەنی کارگێڕی یاخود بەڵێندەری کار دەکات راستەوخۆ, پارێزەری بۆ ئەو بڕیارانە دەکات لە خزمەتی کۆمپانیاکاندایە, لە وڵاتانی دی لە رێگای ناڕاستەوخۆوە کارەکان دەکات, کەم نین ئەو پەرلەمانتار و سەرۆك وەزیران و سەرۆك کۆمار و راوێژکارو وەزیرو پلە باڵایانەی دوای خانەنشینیان لە کۆمپانیاکان پۆستی گەورەو گران بەها وەردەگرن.

سویسرا یەک□ك ل□و وڵاتانەی شەفافیەتی لە پارە دان بە پارتی سیاسی و هەڵمەتی هەڵبژاردنی ت□دا نییە, بۆیە کەوتۆتە بەر رەخنەی نێو دەوڵەتی, هێزەکانی ناو پەرلەمان بە تایبەتیش راستگەراکان چاکسازی لەم بارەیەوە رەت دە کەنەوە, پەرلەمانتاری وەك پیشەی سەربازی وایە لە سویسرا, لە بەرامبەریدا موچەی نییە, بۆیە سەرپشك کراون لە دۆزینەوەی کاری ئاشکرا, زۆربەی زۆری کارەکانیشیان بەتایبەت پارتە راستگەراکان شوێن گرتنە لە بڕیاردان لە کۆمپانیاکان, بەمەش پیشەکەیان لە نوێنەرایەتی گەلەوە راستەوخۆ بێ رتوش بۆتە نوێنەرایەتی کۆمپانیاکان.

لە سەدەی هەژدە ئادەم سمیس (5 یونیو 1723 – 17 یولیو 1790) وتویەتی ((ئەوانەی کە خاوەند کۆمەڵگان و سیاسەتەکانی دروست دەکەن, بازرگانان و پیشەسازکارانن)), کەواتە هەر خۆشیان دەستوری بۆ داد□□ژن و دەسەڵات لە خزمەت خۆیان بەکار دەهێننەوە, بۆ ئەم سەردەمە دەتوانین ئاوا رێکی بخەینەوە " ئەوانەی خاوەند دەوڵەتن و سیاسەتەکانی دادەڕێژن سەرمایەداران" هەرچی بیرمەندی سیاسی ئەمەریکی رۆبەرت دال□یشە گومانی هەیە لە چوارچێوەی ئابووری بازاڕی ئازاددا یەکسانی ئابووری لە نێوان تاکەکان بەدی بێت, کە زۆرێك پێیان وایە تاکە رێگایە بۆ گەیشتن بە دیموکراسیەت, ناوبراو پێی وایە سەرمایەداری چۆن ناتوانێت یەکسانی ئابووری دابین بکات, بەهەمان شێوە ناتوانێت یەکسانی سیاسی لە نێوان تاکەکانی کۆمەڵگا دابین بکات.

هەندێکیش پێیان وایە ئۆلیگارشیەکان لە بڕی حکومەتی دیموکراتی حکومەتی بلۆتۆقراتی لە بەرژەوەندی خۆیان دادەمەزرێنن, هەمیشە

سەرمایەداری و پارێزەرانی ئەو سیستەمە ئابووری – سیاسییە لایەنگیری لەو چینە دەکەن کە نوێنەرایەتی دەکەن ئەویش چینی سەرمایەدارە, ئەوەش راستە دەوڵەت ئامرازێکە بەدەست چینێکەوە بۆ سەرکوتی چینێکی دیکە, قەت دەوڵەت لەسەروی چینەکانەوە نییە و نابێتە دەوڵەتی هەمووان, ئادەم سمیس و دواتر لینینیش تەئکیدیان کردۆتەوە دەوڵەت چینایەتییە, بەڵکە دەوڵەت لە جەرگەی شەڕی چینەکانەوە ئامرازێکی کاریگەری ململانێی چینایەتییە بۆ سەرکوتکردنی چینە نەیارەکانی.

لەبەر ئەوەی هاووڵاتیان یەکسان نین لە روی ئابوورییەوە لە کۆمەڵگای چینایەتی سەرمایەداریدا , بۆیە لە روی سیاسیشەوە تاکەکانی کۆمەڵگا یەکسان نابن, هەلی یەکسانیان بۆ فەراهەم ناکرێت, ئەم نا یەکسانییەش لە هەڵبژاردنەکاندا بە زەقی چڕ دەبێتەوە لە بەرژەوەندی کەمایەتییەك کە ئێستا بە 1%ی کۆمەڵگا لە چەمکە سیاسییەکان ئاماژەیان پێدەدرێت و ناوزەد دەکرێت, چینە باڵاکان بە ئەوەی رەوایەتی بە دەسەڵاتی خۆیان بدەن کە نوێنەری زۆربەن, لە رێگای هەڵبژاردنەوە دەسەڵاتی خۆیان دەسەپێنن بەناوی دیموکراسیەت و حوکمی گەلەوە, لە رێگای سندوقەکانی دەنگدانەوە 99%ی کۆمەڵگا دەکەنە خزمەتکاری 1%ی کۆمەڵگا.
پرۆسەی هەڵبژاردن لە زۆر وڵات لە نێوان دوو توێژی یەك چینی کۆمەڵایەتی دەساودەست دەکات, ئەو چینەی پارەی هەیە, پارە هەموو پرۆسەی هەڵبژاردن دەکاتە ژێر رکێف و باڵی خۆیەوە .

دەوڵەمەندەکان پارەیان زۆرە بەهۆی بەخششەکانیانەوە ویستی خۆیان بەسەر کاندیدەکان دەسەپێنن, یان ئەوەتا راستەوخۆ دەبنە مەیدان وەك ترامپ, زانای سیاسەت مارتن جیلنز لە زانکۆی برینستۆن و بنیامین بیجج لە زانکۆی نۆرس وینسترن پێیان وایە دیموکراسیەتی ئەمەریکی لە پێناو 1%ی هەرە دەوڵەمەندەکانی کۆمەڵگا کاردەکات, لەبەر ئەوەی سەرمایەداری ئەمەریکی ئەوە دەکات, سەرمایەداری ئەمەریکی لە پێناو 1%ی کۆمەڵگا کار دەکات, لەبەر ئەوەی دیموکراتی ئەمەریکی ئەوەی پەسەندە “عدم المساواة فی أمیرکا-تاریخ النشر: الجمعة 16 دیسمبر 2016 -مات أوبراین: محرر الشؤون الاقتصادیة فی مدونة «وونکبلوج» .“

هەڵبژاردنەکانی ئەمەریکای ساڵی 2012 بڕی 6 ملیار دۆلاری تێچوو, 13% زیاتر لە هەڵبژاردنەکانی ساڵی 2008 ی ئەمەریکا, تەنها هەڵبژاردنی سەرۆکایەتی کۆمار بڕی 2,6 ملیار تێچوی بووە, کە ساڵی 2008 بڕی 2,8 ملیار تێچووی بوو, هەڵبژاردنی هیندستان لە دوای ئەمەریکا دووەم تێچووی هەیە لە جیهاندا, بەهۆی شەڕی کارتلەکان بە

بەدەستهێنانی کورسی, تێچوی نزیك 5 ملیار دۆلار بوو, 3 جار زیاتر لە هەڵبژاردنی ساڵی 2009 ی هەمان وڵات, کەچی دوا هەڵبژاردنی ئەمەریکا لە ساڵی 2016 , 7 ملیاردۆلاری تێچوو کە تیایدا ترەمپ بوو بە سەرۆك کۆمار.

ئەم پارەیەش لای کرێکارێك یان گیرفان بەتاڵێك دەست ناکەوێت کە کاتژمێرێك بە 7,50 دۆلار کار دەکات, یان لە هیندستان بە چەند سەنتێك ڕۆژانە زیاتر لە 10 کاتژمێر لەسەر کارە, بە گەڕان بە دوای ئەو ژمارەیە دەبێت بە دوای ناوەکانیان لە لیستی فۆربسدا بگەڕێین, بە ئەوەی ئەوان لەسەر کاندیدەکانی خۆیان ڕێك بکەون تا بە 4 ساڵ بەرژەوەندیەکانیان لە هۆڵی پەرلەمان و لە ژێر چەتری شەرعیەتی گەل بپارێزێت, بە بەرز بوونەوەی تێووەکانی هەڵبژاردن زیاتر پرسەکە دەبێتە دیلی سەرمایەداران, لەم نەوەشدا ڕۆڵی ئەوانە زیاترە بەت وە بەرهێنیان لە کەرتی راگەیاندن کردووە.

سەرۆکی ئەمەریکا تیۆدۆر ڕۆزفێد لە ساڵی 1907 داوای کرد بودجە بە هەڵبژاردن لە لایەن حکومەتەوە دیاری بکرێت بە هەڵبژاردنەکان تا لەم پارە زۆر کۆکردنەوەیە ببینەوە, هاوکات ڕۆزفێڵت داوای کرد بەخششی کۆمپانیاکان قەدەغە بکرێت"الانتخابات وترشيد التمويل-تاريخ النشر: الپلاپاو 31 مارس 2015″.
ئەمەریکا نەك دوای 111 ساڵ ویستی ڕۆزفێڵدی جێبەجێ نەکرد, بگرە دادگای باڵای ئەمەریکی ساڵی 2010 بڕیاری هاووڵاتیان یەکگرتوون لانی زۆری بەخششی هەڵگرت و بەسنوری کرد لە بەردەم ملیاردێرەکان بە ئەوەی ئازادانە دەستبخەنە ناو هەڵبژاردنەکان, ئەمەش لە خزمەت دوبراکەی کۆکش بوو” 400 “, charles-d-koch , david-h-koch ملیۆن دۆلاریان بەخشش دا بە ئەوەی ئۆباما دەرنەچێتەوە لە ساڵی 2012, برایانی کۆکش بڕیاریان داوە بە هەڵبژاردنی داهاتوو 1 ملیار دۆلار خەرج بکەن .

22 پەرلەمانتاری پارتی کۆماری داوایان کرد ئەمەریکا لە پەیماننامەی پاریس ی ژینگە بکشێنەوە, کە هەمووویان بەخششیان بە هەڵمەتی هەڵبژاردن لە پیشەسازی نەوت و غازەوە وەرگرتبوو, بە تایبەتیش لە براکانی کوکشەوە, یاخود ناڕاستەوخۆ لە ڕێکخراوە سێبەرەکانیانەوە, لە هەڵبژاردنی کۆنگرێسی ئەمەریکا 88%ی بەخششەکانی پیشەسازی نەوت و گاز بە کۆمارییەکان ڕۆیشت, پارتی کۆماری پارتێکی ئاینی و یانەی گەورە دەوڵەمەندو ملیاردێرەکانە, بەهۆی کۆمەکی دەوڵەمەندەکانەوە لە کامپینی هەڵبژاردنی ترەمپ حکومەتی ترامپ دەوڵەمەندترین کابینەیە لە مێژودا, ترامپ

رایگەیاند بە پۆستە ئابورییەکان کەسی دەوڵەمەندم دەوێت.

برایانی کوك کە خاوەند 100 ملیار سەرمایەن, کە ئێستا دابەزیوە بەهۆی دابەزینی پشکی کۆمپانیاکانیانەوە, دەیان ساڵە کار بۆ ئەوە دەکەن دەست بەسەر سیستەمی سیاسی ئەمەریکادا بگرن بە هاوکاری خاوەند کۆمپانیا راستگەراکان “الدیمقراگیة المعگلة فی أمیرکا- Jeffrey D. Sachs “.

تەنانەت هەڵوەشاندنەوەی ئۆباما کیر لەسەر خواستی برایانی کوك و بەخششکەرەکانی کۆمارییەکانە “الصمود أمام انهيار أمريكا السیاسی- Jeffrey D. Sachs”.

ترامپ کاتی خۆی بەخششی جیمی کارتەر و ریگانی هاوکات دەکرد, لای ئەو کە بیباتەوە تا لە گەڵی رێکبکەوێت, 6 جار بەخششی هەڵمەتی هیلاری کانتۆنی کردووە لە رابردوودا, کەچی بووە رکابەری ,ئێستا پێش 1200 رۆژ بە هەڵبژاردنی سەرۆکایەتی خولی داهاتوو, ترامپ دەستیکرد بە پیتاك کۆکردنەوە, راچەتەی نان خوادنی ئێوارە لە میوانخانەی ترامپ گەیشتە 35 هەزار دۆلار, ئەوشی 100هەزار دۆلار پیتاك بدات دەبێتە بەخشەری شایستە.

ئایا کۆمپانیاکان کۆمەڵەی خێرخوازین تا بەخشش بکەن و قازانج نەکەن و بەری بەخششەکانیان نەدورنەوە, کاریگەری کۆمپانیا و دەوڵەمەندەکان چییە لەسەر پرۆسەی سیاسی؟؟ , دوای ئەوەی وردە وردە خەرجی هەڵبژاردن دەچێتە سەر,تسۆنامی پارە کاندیدە گیرفان بەتاڵەکان رادەماڵێت و پەرلەمان دەبێتە جێگای کۆبوونەوەی ملیاردێرەکان.

لە هەمبەر ئەم دیاردەیەدا, بیرنی ساندەرز کاندیدی چەپگەرای خولی رابردووی هەڵبژاردنی سەرۆکایەتی ئەمەریکا پێی وایە هەڵبژاردن لە ئەمەریکا گەندەڵە بۆیە پێویستە ئەرکی یەکەم چاکسازی بێت لە سیستەمی هەڵبژاردنی ئەمەریکا, ساندەرز لە 770 هەزار بەخششەر 25 ملیۆن دۆلاری کۆمەکی کۆکردەوە و بە پشتیوانی لە کەمپینی هەڵبژاردنەکەی, ئەو هانای بۆ بەخششەرە بچوکەکان برد لە بڕی وۆڵ ستریت, وەلی هیلاری کلنتۆنی رکابەری پشتی بە گەورە ملیاردێرەکانی وەك جۆرج سیرۆس و وارین یافت بەست لە هەڵمەتی هەڵبژاردنەکەی,بە بڕوای بیرنی ساندەرزی سۆسیالستخواز بڕینی دەستی ملیاردێرەکان بە دیاریکردنی لانی زۆری بەخششەکان و قەدەغەکردنی بەخشش لە لایەن کۆمپانیاکان و دەستخستنە ناو کاروباری سیاسییەوە دەبێت لە لایەن وۆڵستریتەوە, بۆیە بیرنی ساندەرز ئەم چاکسازیانەی بە ئەرکی هەنوکەیی زانی بۆ رزگار کرنی سیستەمی سیاسی لە گەندەڵی جەماعەتی

ۆڵستریت، لای خۆشیەوە هیلاری کلینتۆن کاندیدی پێشووی هەڵبژاردنەکانی سەرۆکایەتی ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا دەڵێت: ئیتر کاتی ئەوەیە سیستمی هەڵبژاردنی وڵاتەکەی بگۆڕدرێت.

زۆرجار دەبینین هەڵبژاردنەکان بە تایبەتی لە وڵاتانی دواکەوتوو دەبێتە ململانێی نێوان جەمسەرە ئابوریەکان و جەمسەرە جیهانیەکان، بۆ ئەوەی هەڵبژاردنەکان زیاتر دیموکراتی لە بەرژەوەندی هاووڵاتیان و زۆربە بێت، پەیوستە دەستی وڵاتان و کۆمپانیاکان و دەوڵەمەندان لە ڕێگای یاساو بڕیارەوە کورت بکرێتەوە، ناڵێین کۆتایی پێ بهێنرێت چونکە لە چوارچێوەی سستەمی سیاسی ئابووری سەرمایەداریدا ئەمە محاڵە.

تا ژینگەی هەڵبژاردن دادپەروەر و ئازاد بێت، شەرعیەتی نوێنەرایەتی لە بان تر دەبێت، پارەدانی دادپەروەرانەی هەڵبژاردن و ئاشکراکاری پێوەرە بە بوونی دادپەروەری زیاتر لە پرۆسەی هەڵبژاردنەکە، بۆ ئەم مەبەستە کۆمەڵێك ڕێکار پەیوستە بگیرێتە بەر، لە خوارەوە بە کورتی ئاماژەیان پێ دەدەم:-دیاریکردنی لانی زۆری خەرجی لە پرۆسەی هەڵبژاردن هەنگاوێکە بۆ بەرتەسکردنەوەی جیاوازییەکان، چونکە مەرج نییە هەموو لایەنەکان توانای خەرجکردنی لانی زۆرەکەیان هەبێت کە دیاریکراوە.
لە زۆر وڵات بڕی پارەی دیاریکراو بۆ پرۆسەی هەڵبژاردن و سەرچاوەکانیشی بە یاسا ڕێکخراوە و لە لایەن دەزگا دیاریکراوەوە کۆنترۆڵ دەکرێت، لێرەدا چەند نموونەیەك دەهێنمەوە: لە بەنگلادیش حکومەت بەخششی حیزبەکان ناکات، بەڵام حیزبی سیاسی مافی ئەوەی هەیە کۆمپانیای هەبێت و کاندید بۆی هەیە لانی زۆر 500 هەزار تاك خەرج بکات، کە هەر 77,5تاك دۆلارێکە.

لە خولی پێشوی هەڵبژاردندا، حکومەتی میسری لانی زۆری خەرجیەکانی بانگەشەی هەڵبژاردنی کاندیدانی سەرۆك کۆماری لە خولی یەکەمی هەڵبژاردندا لە 10 ملیۆن جونەیەوە زیاد کرد بۆ 20 ملیۆن جونەیە، لە خولی دووەمی هەڵبژاردنەکانیش لە 2 ملیۆن جونەیەوە زیاد کرا بۆ 5 ملیۆن جونەیە کە هەر 17,67 جونەیە دۆلارێکە، ئەم بڕیارەش لە بەرژەوەندی دەوڵەمەندان دەرکرا، وەلە سنوورەکەی دیاریکراوە، لە جەزائیرش 600 هەزار دۆلار لانی زۆری خەرجی کاندیدی سەرۆك کۆمارە، بۆ خولی دووەمەوە 800 هەزار دۆلارە،کە جەزائیر 13 جار دانیشتوانی زیاترە لە هەرێمی کوردستان و خاکەکەشی زیاترە 50 جار هێندەی روپێوی کوردستانە بە ئەمسەرو ئەوسەر کردنی کاندیدان بۆ کۆکردنەوەی دەنگ و هەڵمەتی هەڵبژاردن.

لە كۆماری ئیكوادۆریش بۆ هەڵبژاردنی 5651 سەرۆكی شارەوانی و ئەندامی ئەنجومەنی شارەوانی و پارێزگار و … تەنها 19 ملیۆن دۆلار لەلایەن حكومەتەوە تەرخانكرا, لەو بڕە پارەیە زیاتر نابێت پارەی دیكە هەرچییەك سەرچاوەكەی بێت, بچێتە ناو پرۆسەی هەڵبژاردنەوە.
لە وڵاتی بۆتسوانای ئەفریقیا كاندید بۆی هەیە تا سنوری 7000 دۆلار خەرج بكات, لە وڵاتی بەنینیش هەر لە كیشوەری هەژاران كاندیدی پەرلەمان بۆی هەیە تا 3 ملیۆن فرەنكی ئەفریقی و كاندیدی سەرۆك كۆماری تا 150 ملیۆن فرەنكی ئەفریقی دوا سنوری خەرجكردنیەتی لە هەڵمەتی هەڵبژاردن, كە هەر یەك فرەنك 2,450 دیناری عێراقییە.
لە فەرەنسا كاندیدەكانی سەرۆكایەتی كۆمار لە خولی یەكەم بۆیان هەیە تا 13,7 ملیۆن ئیرۆ خەرج بكەن, لە خولی دووەم 18,3 ملیۆن ئیرۆ , هەر كاندیدێك 5%ی دەنگەكانی هێنایەوە ئەوا نیوەی خەرجیەكانی بۆ دەگەڕێننەوە.
لە نیوزلەندا ڕێگا دراوە هەر پارتێكی سیاسی تا 1,115,000 دۆلار بۆ هەڵمەتی هەڵبژاردنی ساڵی 2017 خەرج بكات, كاندیدەكانیش دەتوانن 26,200 دۆلار خەرج بكەن, لە ئیتاڵیاش هیچ كاندیدێك بۆی نییە لە 52000 ئیرۆ زیاتر خەرج بكات.

دیاریكردنی لانی زۆری بەخشش لایەنێكی دیكەیە بۆ كورتكردنەوەی دەستی سەرمایەداران لە هەڵبژاردندا, ڕێگا دەگرێت لەوەی كاندید و پارتەكان خۆیان بە سەرمایەداران بفرۆشن و وەك پشكەكان لە وۆڵ ستریت مامەڵەیان پێوە بكرێت, بۆ ئەم مەبەستە چەندین ڕێگا گرتراوەتە بەر یەكیان دیاریكردنی لانی زۆری بەخششەكانە, لێرەدا چەند نموونەیەك دەخەمە ڕوو: لە 39ولایەتی ئەمەریكا ئاستێك دیاریكراوە بۆ پیتاكی تاك, لە فەرەنسا هاووڵاتیان دەتوانن تا 5474 ئیرۆ بەخشش بدەن بە كاندیدەكان, هەر بڕە كەمەكێك لە 152,5 ئیرۆ زیاتر بێت دەبێت لە ڕێگای چەكی بانكەوە وەربگیرێت, هەموو پارەیەكی هاتو و دەرچوو دەبێت لە ڕێگای ژمارە بانكییەوە بێت,لە كەنەدا بەخشش نابێت لە 1575 دۆلار زیاتر بێت, لە ئیتاڵیا هەر بەخششێك لە 50000 ئیرۆ ز یاتر بێت دەبێت ئاشكرا بكرێت, لە كوەیت پێویستە كاندید هەژماری بانكی بەناوی ژمارەی هەڵمەتی هەڵبژاردن بكاتەوە, هیچ بەخششێك زیاتر لە 2000 دینار بە شیك وەرنەگیرێت.

لایەنەكی دیكە كۆمەكی كۆمپانیاكە بۆ پارت و هەڵمەتەكانی هەڵبژاردنەكەی,لە زۆر وڵات كۆمپانیاكان بۆیان نییە پیتاك بدەن بە پارتەكان یان هەڵمەتی هەڵبژاردن, یان هەندێك پارتی سیاسی خۆیان وەرگرتنی پیتاكی كۆمپانیاكانیان لە خۆیان حەرام كردووە وەك پارتی

کۆمۆنیستی ژاپۆنی و پارتی مارکسی شیوعی هیندی, لە کەنەدا یاساغە دەزگاو یەکێتی بازرگانییەکان بەخشش بە هەڵمەتی هەڵبژاردن بکەن, لە ئەمەریکا 22 هەرێم یاساغی کردووە کۆمپانیاکان بەشداری لە بەخشش بکەن, پارتی ئەحرار لە ئوسترالیا 3,3 ملیۆن دۆلار سزا درا بەهۆی ئەو بەخششەی بۆ هەڵبژاردنی ساڵی 2011 وەریان گرت لە نیو ساوس وەڵزی ئوسترالیا, کە دەزگای فری ئەنتربرئایزیان بەکار هێنا بۆ شاردنەوەی کۆمەکی کۆمپانیای زەبلاحی خانوبەرە کە یاساغە بەخششی هەڵمەتی هەڵبژاردن بکات, لە فەرەنسا هەموو کۆمەکێکی کۆمپانیان قەدەغەیە, حیزبی شیوعی هیندی داوای تەمویلی هەڵبژاردنی پاکژ دەکات, پێی وایە ململانێی هەڵبژاردن خەریکە ببێتە پرۆژەیەکی بازرگانی, کە تەنها دەوڵەمەندەکان دەتوانن بەشداری تێدا بکەن, پێویستە بەخششی کۆمپانیاکان قەدەغە بکرێت, چونکە دوای چۆنیان بوێت ئاوا ئاراستەی سیستەمی سیاسی دەکەن.

لە زۆر وڵات پارتە چەپەکان بەخشش لە کۆمپانیاکان وەرناگرن. هەموو ئەمانەش بۆ ڕێگا گرتنە لەوەی سیستەمی سیاسی لە وڵاتان وەك ئەلبانیای لێبێت , کە بێتە دیلی قاچاچچییەکانی مادە هۆشبەرەکان, چونکە لەو وڵاتە دەوڵەتی مادە هۆشبەرەکان پارەی هەڵمەتی هەڵبژاردنی ئەلبانیا دابین دەکات, دوای هەڵبژاردن کەس توخنی دەوڵەتی مادە هۆشبەرەکان ناکەوێت و درێژە بەکارەکانیان دەدەن, هەرچەندە لە بانگەشەکاندا ریشەکێشکردنیان دروشمی یەکەمی هەڵبژاردنەکانە بۆ سەرجەم پارت و لایەنەکان.

بەخششی وڵاتانی بێگانە بە پارت و هەڵمەتەکانی هەڵبژاردن یەکێکە لە قەدەغە کراوەکانی زۆربەی وڵاتان, ئەگەر بۆ ئەوان مەترسی بێت ئەوا بۆ کوردستان لە لایەن وڵاتانی داگیرکەری کوردستانەوە سەدان مەترسییە لە یەك کاتدا, ئەوان لە ڕێگای پیتاك و هاوکارییەوە دەیانەوێت نوێنەران و لایەنگرانی خۆیان بەهێز بکەن, سەیر کەن یاسای ئەمەریکی یاساغی کردووە کاندیدانی پلە گشتییەکان کۆمەك لە لایەن و کەسی بیانی وەربگرن, بێگانەکە تەنانەت دانیشتووی ئەمەریکاش بێت و مافی مانەوەیان هەبێت, ئەوانەی ناسنامەی ئەمەریکیان نییە ناتوانن بەخشش بکەن بە هەڵمەتی هەڵبژاردنی سەرتاسەری و هەرێمی, 9 دادوەری باڵای وڵات مافی بەخششی بۆ دو کرێکاری بێگانە کەمافی مانەوەی کاتیان هەبوو ڕەتکردەوە.

سارکۆزی بە تۆمەتی وەرگرتنی بەخشش بۆ هەڵبژاردن لە لیبیا لە هەڵبژاردنی ساڵی 2012 دۆڕاو ئەگەری هەیە 10 ساڵیش بچێتە زیندانەوە, لە کەنەدا بیانییەکان یاساغە بەخشش بکەن بە هەڵمەتی هەڵبژاردن و پارتە سیاسییەکان, یاسای تەمویلی پارتە سیاسییەکانی

ئیسپانی کە لە ساڵی 2007 دەرچووە , قەدەغەی کردووە پارتی سیاسی پارەی زیاتر لە 100 هەزار ئیرۆ لە حکومەتی بێگانە وەربگرێت , سزاکەی 4 ساڵ زیندانی و 5 جار هێندەی پارە وەرگیراوەکەیە, سەرەکی کۆڵۆمبیا تۆمەتبارکرا هەڵمەتی هەڵبژاردنەکەی ملیۆنێك دۆلاری وەك بەرتیل لە گروپی ئۆدبرێشتی بەرازیلی وەرگرتبێت, پارێزبەندی لەسەر سەرۆك کۆماری گواتیمالا هەڵگیرا بەهۆی ئەوەی تەمویلی هەڵبژاردنەکەی لە ساڵی 2015 نایاسایی بووە ,حکومەتی فەڵەستینی پارەدانی بێگانەی راستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ یاساغ کردووە, هاوکات حکومەت هاوکاری هەڵمەتی هەڵبژاردن ناکات, تەنها هاووڵاتیانی فەڵەستینی ناوخۆ یان دەرەوە دەتوانن بەخشش بدەن, وەلێ سنوری خەرجییەکان دیارینەکراوە,لە کوەیت هەموو بەخششێکی بێگانە یاساغە راستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆ بێت .

لە کاتێکدا بەشی زۆری خەرجییەکانی هەڵبژاردن بۆ ریکلام و راگەیاندن دەڕوات لەم سەردەمە, تەنانەت رۆژ لە دوای رۆژی پشکی لە کەی خەرجییەکانی حیزب و هەڵبژاردن دەچێتە سەر , کوردستان بەتە مەزادخانەی راگەیاندن, کەس و پارتی وا سەدان کەناڵی راستەوخۆو سەبەری هەیە, لە پاڵ هەڵڕشتنی پارەی بێشومار بۆ ریکلام لە تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان و تەرخانکردنی تیمی گەورەی هونەری, ئەمەش وا دەکات هەڵبژاردن راستەوخۆ ببێتە دیلی پارتە سیاسییەکان دەوڵەمەندەکان و ئەو دەوڵەمەندانەی خاوەند کەناڵی راگەیاندنن, پارتی سۆسیال دیموکراتی سوئیدی لە کۆی 100 ملیۆن کرۆنی تەرخانکراو بۆ هەڵبژاردنی ئایندە 70%ی بۆ ریکلام داناوە, پارتی ناوەند لە کۆی 70 ملیۆن 50%ی بۆ ریکلام داناوە, لە کاتێکدا راگەیاندن فراوانترە لە ریکلام و زۆر لایەنی دیکەش دەگرێتەوە, لە لوبنان بۆ یەك دەقە ریکلام 6000 دۆلار نرخەکەیەتی, 240 هەزار دۆلار نرخی بەشداری بەرنامەیەك بۆ کاندیدەکانی هەڵبژاردنی پەرلەمانە, بۆ رێگا گرتن لەم دیاردە ترسناکە کۆماری باشوری ئەفریقا ئەم هەنگاوەی ناوە " لە باشوری ئەفریقیا قەدەغەیە حیزبێك لە تی ڤی کات بکرێت بۆ ریکلامکردن, تەنها بەو بەشەی بۆی دیاریکراوە لە تەلەفزیۆنی فەرمی وڵات کە هەلی یەکسان دەدات بە هەموان, پێویستە رازی بێت. "

دەبێت رێگا بگرترێت لەوەی راگەیاندن لە خزمەت کەمایەتی دەوڵەمەندا بەکار بێت بەتایبەت لە پرۆسەی هەڵبژاردندا, بۆ ئەوەی کایەی سیاسی بۆ بەرژەوەندی خۆیان نەگۆڕن.
کەمایەتی فرە دەوڵەمەند راگەیاندن لە بەرژەوەندی سیاسی خۆیان

بەکار دەهێنن، بە مسۆگەرکردنی سەرچاوەی داهات و تاڵانی سەروەت و سامان، دواتر بەو دەستکەوتە کەناڵەکان بەڕێوە دەبەن، سەرەك وەزیرانی ئیتاڵیا برلسکۆنی لەوەدا کارامە بوو، هاوکات نوخبەی دەسەڵاتداری ئەوروپای ڕۆژهەڵاتیش هەمان کاریان کرد، دزی کەناڵی ڕاگەیاندن بەرهەم دەهێنێت، دواتر کەناڵی ڕاگەیاندنەکە لە خزمەت دەسەڵاتی سیاسی و بەردەوامیدان بە دزی بەکار دەهێنرێتەوە.

ڕاگەیاندن چەندە مەترسییە لە دەست دەسەڵاتی ستەمکارو گەندەڵدا بێت، بەهەمان ئەندازە مەترسیدارە لە دەست ملیاردێرەکاندا بێت، ئەوانیش بەرژەوەندی خۆیان دەپارێزن نەك خەڵك.
ڕاگەیاندن بێتە بەشێك لە بازرگانی سەرمایەدارەکان، لەوکاتەی کەوتە دەست سەرمایەدارەکان، سیاسەت دەبێتە بەشێك لە بازرگانی، پەیوەندی بە خزمەتی خەڵکەوە نامێنێت.
پارە کە گەندەڵکاری یەکەمی ژیانی سیاسییە ,یەکێکە لە هۆکارەکانی بردنەوە" دۆلارێك یەکسانە بە دەنگێك" لە پاڵ ڕاگەیاندن کە ئەویش لە کوردستان حیزبی و بلۆتۆقراتییە سەرچاوەی داراییەکەی دیار نییە، سەرمایەداری هژمەنیای بەسەر کۆمەڵگای کوردستاندا کردووە لە ڕێگای کۆنترۆڵکردنی سامانی سروشتی، هۆیەکانی بەرهەم هێنان و هۆیەکانی پەیوەندیکردن و دەزگاکانی ڕاگەیاندن و هێزەکانی سەربازی.

کۆنترۆڵکردنی ڕاگەیاندن لە لایەن سەرمایەداران و پارتە سیاسییە سەرمایەدارە گەندەڵە ستەمکارەکان و پارەی کۆمپانیاکان و گەندەڵی و یاریکردن بە ئەنجامی هەڵبژاردن و یاسای ناڕەوای هەڵبژاردن وادەکەن سیستەمەکە بە تەواوی بکەوێتە ژێر پرسیارەوەو بایکۆت و بەشداری نەکردن لە هەڵبژاردن و بەئومێدی بچێتە سەر.
دەسەڵاتداران دوو جومگەی گرنگیان کۆنترۆڵکردووە، ئەویش دەستگای ئاسایش و ڕاگەیاندنە ، لە پاڵ هەندێك پوازی بچوك بە دەوڵەمەندەکان کە لە چوارچێوەی هەمان سیستەمی ئابوری کایەی سیاسی خۆیان دەبەنە پێشەوە.

دەزگا زەبلاحە ڕاگەیاندنەکان بە ئاشکراو لە تاریکیدا کاردەکەن بە ناشرینکردنی بزاڤی پێشکەوتنخوازی و چەپ و پەراوێزخستنیان بە ئەوەی کایەی سیاسی لە چوارچێوەی سیاسەتی کۆنەپەرستانەی باوی ئێستادا بچێتە پێشەوە.
-ڕاگەیاندنی پارەی تەرخانکراو بە هەڵمەتی هەڵبژاردن لە لایەن پارتە سیاسییەکانەوەو سەرچاوەی پارەکەش دیاریبکرێت، لە بەشێك لە وڵاتان پارتە سیاسیەکان پێش هەڵبژاردن بودجەی پارتەکەی بە

هەلبژاردن لە گەڵ سەرچاوەی داهاتەکان ئاشکرا دەکات, نموونە پارتی دیموکراتی کریستانی ئەڵمانی لە هەڵبژاردنی ساڵی 2017 دا بودجەی هەڵبژاردنی خۆی بۆ 20 ملیۆن ئیرۆ دیاریکرد پێش 8 مانگ لە هەڵبژاردنەکە بڵاوی کردەوە,حیزبی سۆسیال دیموکراتی ئەڵمانی بودجەکەی 24 ملیۆن ئیرۆ بوو , پارتی دیموکراتی ئازاد 5 ملیۆن ئیرۆ ….. -.

بۆ ڕێگا گرتن لە هەموو ئەمانەی سەرەوە , پێویستە حکومەت خەرجییەکانی هەڵبژاردن دیاریبکات و هەلی یەکسان بۆ سەرجەم کاندیدەکان بۆ پێشبڕکێ دابین بکات, ڕێگا بگرێت لە دەوڵەمەند و کۆمپانیاو وڵاتان ڕۆڵ لە ئاراستەی هەڵبژاردنەکان ببینن: لە مەغریب حکومەت 300 ملیۆن درهەم بۆ هەڵبژاردنی پەرلەمان دیاری دەکات, لە ئوستراليا ئەو پارتەی 4%ی دەنگەکان زیاتر بەدەست بهێنێت بۆ پێی یاسای هەڵبژاردنی کۆمنوێلس کە لە ساڵی 1914 دەرچووە پارە وەردەگرن , هەر دەنگێك 1,97 دۆلار , بۆ هەڵبژاردنی 2004 بڕی 42 ملیۆن دۆلار تەرخانکرا, لە زۆر وڵاتی دیکە حکومەت خەرجییەکانی هەڵمەتی هەڵبژاردن بەشی زۆری دیاریدەکات.

پێویستە دوای هەڵبژاردنەکان چ پارتە سیاسییەکان و چ حکومەت لێکۆڵینەوە لە خەرجی و کۆمەکەکانی هەڵبژاردن بکەن,لە کوردستان ناوەندێك نییە بۆ چاودێریکردنی بڕی تێچوو و خەرجی لیست و کاندیدەکان چۆنییەتی خەرجکردنەکان, بانگەشەی هەڵبژاردن بێتە ناوەندکی گەندەڵی ,لە وڵاتی ئێمە هەر هەڵبژاردن تەواو بوو, هەر کەس دەچێتەوە ماڵی خۆی و لێپرسینەوە لە گەڵ بەدەست هێنانی کورسی کۆتایی پێ دێت, ئەوەی گەیشت بە کورسی لێپرسینەوە لەسەر چۆنییەتی گەیشتن بە کورسییەکەی لە گەڵدا ناکرێت , هەموو کارێك لە ماوەی هەڵمەتی هەڵبژاردن فرییە, وەلێ لە وڵاتان تارمایی کارەکانی سەردەمی بانگەشە تا کۆتایی تەمەن لە گەڵ کاندیدەکاندایە, داواکاری گشتی فەرەنسا سارکۆزی سەرۆکی پێشووی فەرەنسای تۆمەتبارکرد بەوەی ساختەکاری لە ژمێریاری خەرجییەکانی لە پرۆسەی هەڵبژاردنی سەرۆکایەتی کردوە کە خەرجییەکان گەیشتبووە 24 ملیۆن ئیرۆ کە زیاترە لە بڕی دیاریکراو, بۆ هەڵمەتی هەڵبژاردنی سەرۆکایەتی لە فەرەنسا.

جێگیری سەرۆکی کۆمپانیای زەبلاحی سامسۆنگ ئەلکترنکس بەرتیلی دابووە بە پارك غیەن بۆ 5 ساڵ زیندانی حوکم درا, ئەویش لە سەرۆکایەتی دورخرایەوەو دادگایی کرا,پارتی گەلی فنلەندی دامەزرێنەری پارتەکە بافە فایرننی لە ریزەکانی دەرکرد, بەهۆی

ئەوەی ژمێریاری خەرجییەکانی هەڵبژاردنی پێشکەش نەکردبووە بە پارتەکەی .
لە کوردستان نازانم بۆ ناپرسین ئەم پارانە لە کوێوە دێن کە لە هەڵمەتی هەلبژاردنەکان خەرجە کرێن, سەرچاوەیان کوێیە؟, پارەی سپین یان رەشن؟, لەم هەرێمە هاوپەیمانی لەسەر بنچینەی پاشکەیەتی و گەندەڵی نێوان وڵاتانی هەرێمی و ملیاردێرە رەشەکان و کۆمپانیاکان و حیزبەکان لە تاریکیدا دروست بووە, پارەی قارونەکان رۆی سەرەکی لە هەڵمەتی هەڵبژاردنەکان و ئاراستەی سیاسەتی باو دەگێڕێت, ئەو پارانەی خەرجە کرێن لە رواڵەتدا خاوەنیان هەیە, کەچی هەتیو و بێ سەرچاوەن, هەر دزو گەندەڵێیە لە کوردستان دوکانەکی کردەتەوە لێی نوسیووە دادپەروەری و یەکسانی, وشەی دادپەروەری لە گۆڕانی گوگە زۆرترین دوبارەیە, کەچی خەڵکانی زاڵم بەدەستیانەوە گرتووە, هەر حزبەی لە رواڵەتدا عەدلەتخواز کەچی پشتەوە دەستی لە گیرفانی سەرمایەدارەکی رەشدایە, کەیلە سیاسیەکان بونەتە پارێزەری ئەم تارمایە رەشەی ناوی پرۆسەی دیموکراسییە لە کوردستان.

چوارساڵە بودجەی حیزبەکان نادرێت, باشە ئەم پارتانە پارەی هەڵمەتی هەڵبژاردن لە کوێ دێنن و بۆ ئاشکرای ناکەن؟, ئەو هەموو کەناڵە پڕ خەرجییە چۆن دەسوڕێن؟, کێیە لە پشت ئەم حیزبانەوە؟, مافیای رەش یان سەرمایەداری سپی؟, وڵاتانی هەرێمییە یان جیهانی ؟, ئابونەوەی حیزبییە یان پرۆژەی ئابووری, قاچاخچێتی تلیاکە یان سەرفترەو زەکاتی کەنداوی, داعشە یان حەشدی شەعبی...... رە بە هەموو ئەگەرەکان دەچێت, داخوا چەند کاروان پارەی ئێرانی و تورکی و ئیسرائیلی و ئەمەریکی و .... وەك ئەوەی هادی عامری خۆی کردووە بە کوردستاندا , ئەگەر چاوەڕوانن خەڵك دەنگتان پێ بدات, ئەوە مافی خۆیانە سەرچاوەی خەرجی, بڕی خەرجی, چۆنیەتی خەرجییەکان بزانێت؟.
لە هەرێمی کوردستان, هیچ سنورێك بۆ بەخششی سەرمایەداران و ناسینیان و ئاستی خەرجی هەڵبژاردن و هاتنی پارە لە وڵاتانی بیانی بە تایبەتی وڵاتە هەرێمیەکان دیاری نەکراوە, سەرمایەداری وا هەیە هاوزەمان هاوکاری سەرجەم لیستە گەورەکان راستوخۆ بە پارە یان لە رێگای ڕیکلامی بە مانا لە کەناڵەکانیان دەکات, بۆ ئەوەی کامیان دەرچون بەرژەوەندییەکان پارێزراو بن, تا ئەستا ئەمانە هیچیان بە یاسا رێك نەخراون ((پشتیوانی حکومەت بۆ کاندید کراوان , مافی حیزب لە بونی کۆمپانیای تایبەت و تۆمارکردنی بەناویانەوە, هاتنی پارە لە وڵاتانی دەرەوە, بەخششی سەرمایەداران و دیاریکردنی بڕەکەی و بڵاوکردنەوەی , کۆنترۆڵکردنی حیسابات لە کۆتایی

هەڵمەتەکان …. تاد)).

هاوکات لە پاڵ هەموو ئەمانە پێشەکییەکی زۆریش بۆ خۆ کاندید کردن دیاریکراوە کە لە توانای هەژاراندا نییە دابینیان بکات بچێتە پرۆسەکەوە, بەم هۆیانەوە سەرمایەداران و سیاسییە گەندەڵەکان بە ئارەزووی خۆیان بە پارە ڕەشەکانیان دەست دەخەنە ناو کاروباری دەنگدانەوە لە بەرژەوەندی خۆیان دەیشکێننەوەو پاوانیان کردووە, وڵاتانی دەورو بەریش بەخششەکانیان ڕۆڵ لە هەڵبژاردنەکان دەبینێت بە قازانجی کاندیدە لایەنگرەکانیان و ئاراستەی هەڵبژاردنەکان دیاری دەکەن , هەموو ئەمانە وا دەکات دادپەروەری لە هەڵبژاردن لە کوردستاندا نەبێت و هەموو دەنگدانەك بە قازانج دەوڵەمەندان و سەرمایەداران و نەکەرانی وڵاتانی ئیقلیمی …. کۆتایی پێ بێت , زیان و مەترسی ئەمانە زۆر زیاترە لە زیان و مەترسی ئەو فرت و فێڵانەی دەکرێت, لەبەر ئەوەی پارتە گەورەکان هەموو پێشلکارییان هەیە و هیچی سیفیەکەی پاك نییەو پارەی ڕەش لە هەڵمەتەکانیان بەکار دەهێنن, بۆیە لە ئاست ئەم مەترسییە بێدەنگن و ڕازین بەو پشکەی لە دابەشکردنی چەرکەکە بەریان دەکەوێت و چونجەکی خۆیان لە بەشە کورسی گیرە کەن, بۆ کەس و پارتە هەژارەکان بەشداری لە هەڵبژاردنی کوردستان وەك خۆ فڕێدانە خوارەوەیە لە تاڤگەی نیغارای کەنەدا, کەس نازانێت چارەنوسی چییە ؟.

بۆ ڕێگرتن لەمەو لە پێناو هەڵبژاردنێکی دادپەروەرانەتر لە هەرێمی کوردستان" هەرچەندە لای من دیموکراسی راستەوخۆ باشترین شێوازی هەڵبژاردنە" , بۆ ئەوەی حکومەت و پەرلەمان لە کاریگەری پارە دور بخرێتەوە, بۆ ئەوەی هەڵبژاردنی کوردستان لە هەڵبژاردنی تورکیا و ئێران جیا بکرێتەوە, بۆ ئەوەی بڕیارەکانی داهاتوو لە بەرژەوەندی سەرمایەداران دور بخرێتەوە, دەستیان لە پاوانکردنی بازرگانی نەوت و گازو یاسای وەبەرهێنان و ڕێگا گرتن لە ماف و ئیمتیازاتی کرێکاران دور بخرێتەوە, پێویستە چەند هەنگاوێکی خێرا بنرێت کە گرنگترینیان ئەمانەی خوارەوەیە:- نەختینەی پێشەکی بۆ خۆکاندیدکردن لە هەرێمی کوردستان نەمێنێت, بۆ ئەوەی ڕێگرییەکان بەردەم هەژاران کە 99% ی کۆمەڵگان لە خۆکاندیدکردن نەمێنێت , هەڵبژاردن هەڵبژاردنی هەمووان بێت نەك تەنها سەرمایەداران.

لانی زۆری خەرجکردن بۆ کاندیدانی سەرۆکی هەرێم و پەرلەمان و ئەنجومەنی پارێزگا بۆ کاندیدانی تاك و لیستەکان دیاریبکرێت, کە لە ئێستادا 250 دینار بۆ هەر دەنگدەرێك بۆ هەر لیستێك دیاریکراوە, وەلێ تەنها بڕیاری سەر کاغەزەو کاری پێ ناکرێت.-

بەخششەکان لە لایەن سەرمایەداران و سیاسیەکانەوە قەدەغە بکرێن، یاخود سنوریان بۆ دیاریبکرێت و بڵاو بکرێنەوە، بە مەرجێك هیچ پیتاکێك لە 1 ملیۆن دینار زیاتر نەبێت و لە رێگای چەکی بانکیەوە وەربگرترێت .- بەخششی وڵاتانی دەرەوە بە یاسا قەدەغە بکرێت و پێشێلکاران مافی کاری سیاسیان لێ بسەنرێتەوە.- یاسای تایبەت بە قەدەغەکردنی خاوەنداریەتی کۆمپانیا بۆ پارتە سیاسیەکان دەربچێت، حیزب و بازرگانیکردن لە یەکتر جیابکرێنەوە.

کۆمەکی کۆمپانیاکان بە حیزب و پرۆسەی هەڵبژاردن قەدەغە بکرێت.- کۆنترۆڵی خەرجیەکان لە لایەن دەزگای تایبەتمەندەوە بکرێت و سزای قورس بە پێشێلکارانی دیاری بکرێت بە بێبەشکردنیان لە خولەکانی داهاتووی هەڵبژاردن.
حکومەت لە رێگای دیاریکردنی بەخششی بڕە پارەیەکی دیاریکراوەوە بە لیستەکان هەلی یەکسان لە رووی ئابوریەوە بۆ سەرجەم لیست و تاکەکانی بەشداربوو لە هەڵبژاردنەکان بڕەخسێنێت.- سەرجەم تاك و قەوارەکان پێویستە بڕی پارەی دیاریکراوی خۆیان بۆ هەڵبژاردنەکان پێش دەستپێکی هەڵمەتی هەڵبژاردن بڵاو بکەنەوە و لە سەر ژمارەیەکی دیاریکراو لە بانك دابندرێت، لەو بڕە زیاتر نەبێت کە بۆ لانی زۆری خەرجی دیاریدەکرێت بۆ هەر لیستێك.- هەموو دیارییەك لە ریکلام و راگەیاندن لە دەرەوەی تێچوی لیستەکان یاساغ بکرێت، هەموو چالاکییەکی پڕۆپاگەندە دەبێت لە چوارچێوەی خەرجی گشتیدا بێت.
هەر خەرج کردنێك بۆ بانگەشەی هەڵبژاردن لە لایەن تاکی ناو لیستەکانەوە یاساغ بکرێت، هەموو خەرجیەك پێویستە لە رێگای یەك سەرچاوەوە بێت ئەویش لە ژێر کۆنترۆڵی کۆمسیۆنی هەڵبژاردندا بێت و لە رێگای ژمارەی بانکیەوە بێت.

ئەو بڕە پارەیەی دیاریکراوە بۆ خەرجی هەر لیستێك، پێویستە خەرجیەکانی ریکلامی کەناڵەکانی راگەیاندن و کرێی چاودێری سندوقەکانی هەڵبژاردنیش بگرێتە خۆی، پێویستی چارەسەر بۆ خاوەندارێتی کەناڵەکانی راگەیاندن دابندرێت کە پرۆسەی هەڵبژاردنی لە کوردستان ناهاوسەنگ کردووە.
کۆتایی هەر هەڵبژاردنێك وردبینی لە خەرجیەکان و سەرچاوەی داهاتەکان لە گەڵ لیست و قەوارەکان بکرێت و پێشێلکاران سزا بدرێن، تا ئاستی وەرگرتنەوەی پۆستی بەدەست هاتوو لە ئەنجامی پرۆسەی هەڵبژاردن لێیان. ئەگەر دەمانەوێت هەڵبژاردنەکان کۆمەك بێن و بەرامەی دیموکراسی لێبێت، ئەم ڕێسایانە هەنگاوی سەرەتایین بۆ حاڵەتێکە، دەنا ئەوەی دەکرێت لە کوردستان پرۆسەی هەڵبژاردن نییە

بەڵکە پرسەی فرۆشتنی کورسییە لە بازاڕی مافیاو ملیاردێرەکاندا, ئامانجیش شەڕی بەرژەوەندییەکانە لە هۆڵی پەرلەمان لە ژێر ناوی نوێنەرایەتی گەل.